

AR VRO

BLOAVEZ 5.

Rummen 3.

Miz Maë

1908.

Kelaouengalc'h
miziek

KROUET
da veza
EUN ÈRE
etre ar
Vretoned

*Sethe an heol war o sevel
war o tiriell war Dregiz-Hol*

Priz eur Rummen :

DAOU WENNEK

Eur bloaz koumanant :

C'houec'h real.

*L. P. Goulet
1908*

AR VRO

Penn-Rener : FANCH JAFFRENNOU "TALDIR"

* Kaz an den ha na gar ar Vro a vag anezan
(Sant KADO)

KRENNAD

Skrivet aliesoc'h e iez plean, Kado GWERNABORN. — An abad Aurain,
LOEIZ. — Peurbadetes, TALDIR. — Ti ar Paour, AR YEDET. —
Breiz ha Keumrit, THOMAS GWEN JONES. — Trubard Biken, KENECHOU.
— Er Gouhou, GUILLERM ER BORN. — Kan bale soudarded Lemenih,
TAN-GWALL.

Skrivet aliesoc'h e iez plean

Ar pennad skrid «Skrivet aliesoc'h e iez plean», embannet e
niveren miz ebrel euz *Ar Vro*, en deuz skoel kronv eun tu bennag
p'e gwir en deuz kavet eun enkleo en unan euz kazetennou braz
Roazon.

Ne gava ket d'eomp en divije ar pennad skrid brezonek-se tennat
varnan setou tud gwiziek ha desket evel ma zebiant beza an Aotrou
Albert Travers. Hogen, heinan en deuz kavet mad ar mennoziou a
reketomp evit kendele'her en e zao hor iez ker ar brezonek, en eur
er iez-se romanchou, kontadannou ha lelorou. Rei a ra al deomp oüs-
penn a velle mad trei euz gallek e brezonek, skeidou ar vrudeta skri-
vanterien.

He drugarekaat a reomp a greiz kalon evit an interest a zoug evit
domp. Komprenet en deuz, sklear ha splamm eveldeomp pennoz ez
euz eun toull goull e buez ar brezonek; gwelet a ra pennoz hon iez,
goude beza savet ken uhel da zisplega deomp gwirionezou ar religion,
dre skridou, a zisken en eun taol reizel evit zervichout mui nemted
d'en em entent dre gomz, ha da zratlla ar c'hoziou. Gwelet a ra dre an
drou implij-se euz ar brezonek, ken pell an eil euz eben, eun distank
hag a ve red stanka, eun toull hag a ve red louta. An etre pe ar
stank-se a vez red klask en eun eil rumm skridou, gwest da zavel hon
ene ha da zizenaoui hor spered.

An dra ze zo lavaret, lii guir eol! Hag heb dale emichans, peogwir
ema Lennadur Breiz o tihuna, a vezo gwelet en en skign var Breiz-
Izol skridou kaer ha dizenaouiz, romanchou brezonek spered-breizad
hag a zalc'ho pen, a zalc'ho en respel, hag a raio miz zoken d'ar re
o'hallek.

Evelato, ar pez ez euz da lavaret, skrivagnour kazetenn Roazon
a zebiant beza re zistourm divar bouez stad bueziek ar brezonek euz
kreiz ar vro elec'h m'he gomzer. Heb mont da Vrest na d'an Oriant,
elec'h ma n'euz mui brezonek — n'euz aoun a velle gwelet hor iez
kemer an tec'h dirak ar gallek dre ma vez skignet a zeou hag a gweiz
kazetennou, kelaouennou ha leloriou gallek digemeret mad, ha sko-
zellet mad breman var ar meaz abalamour d'an deskadurez. An traou

a za beprad var aralk; peb amzer en deuz he ezommou, ha breman
an dud iaouank a fell d'ezho en em zizenaoui, a spered, en eur lenn
traou hag o desk pe a ra plijadur d'ezho, ha ma chom ar brezonek,
en douare-ze, var lere'h ar lezou all, ma ne rent mui ar pez a c'hou-
lennet diganhi, erfin ma n'eo ket euz he amzer, a vezo dilezet hag
ankounac'heal.

A dra-zur hor iez a zo c'hoaz birvidik e kreiz ar vro. N'omgomp ket
o ouela var lere'h ar iez maro, rak neuze siouaz! a ve re zizevad
klask remejeu evit he gendele'her, he adsevel pinvidikoc'h eget bis-
koaz.

Ganet ha savet e kreiz Kerne ez oun ar gwella piasset evit gwelet
ruill ar brezonek hag a lavaran a zeufe a-bred hor iez da veza di-
lezet ma ne zioalfet ket, n'eo ket gant ar voussed, o paouez mont d'ar
skol, pere ne ouezont ket c'hoaz ar gallek, meiz gant an dud iaouank
a vremen pere a gemer plijadur o komz gallek er plasennou abala-
mour m'eo tognusoc'h, betek ma lavar ar re goz, ker stard ouz ar
brezonek, maz eo poent d'ezho mervel, pe heb dale e vint divroidi e
kreiz o bro, ma ne gomprenint mui netra!

Ha gwelloc'h vefomp goude beza kollet hor brezonek? Ha pinvi-
dikoc'h a vefomp? Tam ebet! Er c'ontrol eo: lezet ou deffe da vont
ouz 'tre hon daouarn, eur benvek presius evidomp barz ar bed; kollet
hon deffe an henera ouen hag a hobl, ne velle mui Breiz ebet! Goude beza
kollet ar brezonek a vefomp kenvel euz eur blant en douar da be-
hini a velle troc'het he griziou; ne zaleffe ket da zec'ha, da vervel.
Rak magadurez spered eur ouen dud a zeud'ezhi dre griziou evel
d'ar blant; hag ar griziou-ze eo ar Garante-Bro, douget da genta
dre ar iez, ar c'hustimou, hag ar c'brudennoù. Eur vech troc'het,
dilezet ar griziou-ze, ar ouen dud, neuz forz peseurl gouen a velle
a zeui heb dale da lena euz peb trada zec'ha, da vervel! Hiviziken hor
iez a zo dirisk! var ar poent-se; amaor he louzaoui a bep tu.

Avantaj ar Vreiz eo eta d'ar c'her mad d'ho brezonek: evelse o deuz
great beleg hen hag o deuz kerzet mad; evelse a rankint ober mar fell
d'ezho kendere'het.

Lopereh.

KADO GWERNABORN.

AN ABAD AURAIN

En kreiz Ianneur Breiz, war uhelder eun dosen etre La Roche-Bernard La
Redon en em gav eur geriadenn hanvet Fegreak. Spered ha kalon tud ar vro-
ze a oa chomet ken leizek ha ken glan, memez en maresou Dispac'h-
vraz, ma na oa ket dao het d'ar person, an abad Aurain, tec'hout drag an
dispac'herien da guza; chomet e oa elouez e barrezioniz; komz a ree bepred
d'ezo euz Doue har he c'helenna evel m'en devoa gret gwechall en amzeriou
a eurvad hag a beoc'h.

Fegreak, fresket gant glizon an ne, a zebiant heun eun anezou a c'hia-
det en kreiz sec'hed an dezert; kristenien ar parrezion fosta a zeud d'hi en kuz
evit lilevel an offeren, ha da eva euz deour a vuez an Aviel.

Pa sevar beleg da offerenn, bugale g'eo dirzo o denved a vije liket an god
gant o c'herent var uhelder an hent. P'epitri anezou en devoa gant an c'hor-
boud a glever stank en hon maouioù da gredet lii da naz evit gervel al
bourorien d'ar veredi da leina pe da goania; en em zervij a reent onlan evit
rei d'anaout pa dremeo soudardet war an hent. Neuz vije sarret d'ouen
an iliz, ar baizanted a aditoge gant o labou; hag an estranjourien amet penn
k'lii ha troet a dremeo ar vourk heb gouzout vije c'hoaz aderet evit Doue
hen laou koz.

Eun deiz, deiz a ouel bras, lidet gwechall gant kuz a levezet, Keriz Fe-

greek ha Kristenien deol dez war dro, a oa ebarz an iliz ; an abad Aurain a oa oc'h offerenti, lavaret en devoa ar c'homzou sakr war an hostif ; Doue a oa disconnet dez glour an Ne ebarz an iliz vilian, ar gristenien feal stouet ganto o fennou a azoulo o c'hrouer en kreiz eur sioulder vraz ; soudan ar c'horn boud a oa klevet oc'harm... Ar merc'hed eur chaoudaon enno, a z'll a zeou hag a gleiz ; ar voazed a zav evid doud er-meaz. Ar beleg e-hunan a chom sioul. « Ar sakris santel a zo komanset red eo en achui, omezan. Doue a zo ganomp ; pedomp, ma breudeur. » Neuz a o stoui war an aoter, en em reaz izel dirag Doue, skot a reaz war e beultrin hag a gomuniaz.

En diavez, ar safar a zave muioc'h - mui, ar haizantel a zortie euz an iliz, eur bugel a ia tre ebarz en eur hopal : « soveloit an aotrou person ! Ar re c'hilaz a zo digouezet er bourk ; ma heuilla rant a dost ! » Ar beleg en devoa diwisket o ornanchou sakr, hag a ziskennaz buan dirri an aoter ; tec'het a reaz dre ar sakristiri ebarz ar vered. Daou soudard a fell d'ezo harz anezan da vond pelloc'h ; tec'het a reaz dez etre o daouarn hag a lammaz dreist mur ar vered. E ma en kreiz ar parkou. Ar re C'hilaz a lamm war o lerc'h. Skanv ha lijer evel eun hoëiz, he a zail dreist ar muiou hag ar c'haou spernek. Euz neubeud war e lerc'h ar soudarded a lamm ive... Digouezet eo war beven eur ster vihan : na chom ket da varc'hata, saill a ra ebarz an dour hag a dreuz anezit en eur neuiel. War an tu all hen a deul eur zell a drev, gwelet a ra an daou soudard : unan dioulo a saill er ster... An abad Aurain a had-komans e redaden hag a bign war lein an dosen a zo dirazan, gomid a ra a vuander ; pell eo brema diouz gweled ar re o dez tout e varo... soveltoet eo, klevet a ra eur c'hrifors, kri-fors a auken, doud a ra war e gammet-jou dez uhelder an dosen, hen a vel unan euz ar soudarded war ar poent d'en em veuzi... Ar beleg hag en devoa kelennet lezen ar garantez, prezeget parlon an ofansou, gourc'hemenet d'an dud ober ar vad eneb ar fall, na chomaz bouzar da vouez eun enebour o c'houlon sikour. Gand an evleol luander en devoa lakel d'en em sovetel hen a ziskan gant kostez an dosen evid difrema ar republikan digant skillou ar maro. Digouezet war ribl ar ster, an em deul ebarz hag a bleun diou wech, heir gwech evid tapout krag en hint a zo 'vond d'en em goll. Evuruz awalc'h eo ha dena er-meaz-ori sklaset ar paour-kez soudard, hen tomma a ra, hag a rent d'ezan ar vuez !

Soudard ar Republik a adkemer e anaoudegez vad hag a lavar da person Fegreak : « Penaoz ! c'houi eo ho peuz sovetel an hanon, c'houi a glasken tapout, c'houi da behini am euz touet rei ar maro ? »

« Setu me, a respontaz d'ezan ar beleg, ho prizoner oun : ne meuz ken nerz evit tec'het, setu me ma buez a zo etre ho laouarn, tec'het ac'hanon ? »

« Ra varvin kentoc'h, a respontaz d'ezan ar soudard gall, na lakin ket ma dorn warnoc'h. Tromplet omp eta ? Lavaret a rer d'omp bemdez penaoz ar volcien a zo enebourien gwasa a fell goad d'omp ! »

« Ma mignon, gwelet a rit ma fell goad d'omp, a respontaz an abad Aurain : en eur sovetel ac'hanoc'h na meuz gret nemet ma daver : peb beleg, peb kristen a dea ober ar pez euz gret evidoc'h ; evurnz oun he, setu holl, trugarekaat e ran an Ne, trugarekaat anezan ive, ha na glaskit ket hivi-ziken ober drouk d'ar re a zervich Doue hag a gred annan. »

« Tec'hit, tec'hit buan, setu ma c'hamared, a lavaraz ar soudard : ni soudarded, na ouezomp nemed douja... Tec'hit moud a ran daveto, ha me a lavaro ez oc'h tec'het pell ; hi na vefont ket ken tener ha me. Kenavo, kenavo, n'oc'h ankouain biken : e maint tost, tec'hit ! »

Dispartia a rejont : skuiz-maro, ar beleg a gwarz. Ar Republikan a feuz da gaout e genvreudeur a vrezel, dallentez hi kounar ar re-ma a oa ken briz na chomaz hema hep lavarit gir war e sovelter, haroz ar Feiz kristen. An non a reaz d'an chom mud daoust d'an anaoudegez vad a zante soudard ar Republik ennan e-unan.

LORIZ.

PEURBADELEZ

Troet divar Keuntraeg ar barz Iann-Voris Jones.

Misteriou ar Peurbad me n'anavezan ket
Lenn grik en o c'hentel te ive n'alli ket.
Komz a reont dez traou en tu-all d'al Lien,
Mez pelec'h e vezimp, pa zavo al Lien ?

Pa oan em iaouankiz en derou ma buez
Me oueze skiantchou ar bed hag ar vuez,
Mez hirio me a chom em zao var greiz an hent,
Va buez zo et kuit : n'anvazan mui va heit.

Ar iaouank hag ar c'hoz a meuz bet silaouet
O holl c'helennadurez a meuz bet silaouet,
Mez me lavaro d'id kement kelou 'ziskiz :
« Vel dour omp deut ama, vel gwent oc'h emp, » 'ziskiz.

Tuñ zo hag a lugern dre o disk, o skiant,
Vel goulou mesk ar bobl 'sklerijen o skiant,
Mez n'ouzont ket an hent a gas dre greiz an noz,
Echu o marvailloù, e kouskont en o noz.

Na zigemer biken o c'hredennoù goullo,
Mez ro boud d'ar c'hilasker, pe 'ma e gof goullo,
Na rez ket fallente, na ra gaou ouz neb all,
Me warant d'id an Nenv. — Ha digas d'in gwin gall !

TALDIR.

TRUBARD BIKEN !

O komz euz er c'haëran ! O komz ken dudius.
Dreist-oll pa ve klevet en genou eur Breizad.
Dre houmez e promet bout feal ha nerzuz.
Da zifen noz ha de Breiz-izel e vam vad.

'N euz amzer drubuiluz vel an hini breman
Pegement e karant laret da Vreiz-izel,
Did-te o ma mam gaer, o ma mam ar gwellan.
Trubard na vin biken ! O nan kentoc'h mervel !

Ha ! ma karle an oil kement zoug an hano
Deheuz a wir Vreizad laret velle d'o Bro,
Pegement na ve ket eurusoc'h hon bro ger... !

Bevomp en esperanz. Dont a rei an amzer
Ma kano ar Vreiziz war geru ar meneio.
Bebet ma Breiz karet ! Mil meulodi d'am bro !

Duet

KENECHDU.

TI AR PAOUR

Da Aobrou Person Prat.

Me n'am euz ket eur maner
Evel an aotrone,
Ma lochik a zo dister
Ha leun a baourente...

DISKAN

Pell demeus trubuil ha trouz,
Gant poanioù ma diouvec'h,
Me a vev barz ma zi plouz
Laouen ha dinec'h !

Ouz troad eur mene uhel,
Dirakan eur wazig,
Lec'h ma kan an durzunel
Eo kuzet ma neizik ;

Da lagad sard an heol-hanv
Ez eo troet he zor,
Mez aveliou kri ar goanv
N'o deuz ket a zigor.

Na gaver ket barz ma zi
Kalz a binvidigez ;
N'hallfen ket ober impli
Gant eur zamm ken diez...

N'am euz ezom war ma fe,
Madou na peadra,
Na c'houltan digant Doue
Nemed eun tam bara.

Na weler em lochik me
Nemed pez a zo red ;
En tu-hont a vefe re
Ha trubuilus meurbed :

Eur prez evid an droillou,
Eun daol d'en em voda,
Hag enpad an nosvezioù
Eun oaled da domma...

WAR DON : An neuden dorret.

Skabel d'ar vignoned mad,
Rag ebarz ti ar paour,
Eo e ve kavet dalc'hmad,
Dalc'hmad kalonou-aour !

Eur rummad tud diskiant
A lar d'in avocho :
— Gonid e rafez arc'hanh,
Ma kuitafez da vro... —

Da gemzou ken digompouez
Ma c'halon a chom ien :
Petra talv pinvidigez
Pell demeuz ma zraonien ?

Miret, miret, tud dibouell,
Ia, miret ho tanve,
An evurusted zo well
Zoken er baourente !

Em zi plouz eo e fell d'in
Tremen ma buegez,
Boued am o, tra ma poagnin,
Hag ive levenez...

Pa glevin Evn-ar-Marô,
O skrinjal kreiz an noz,
Da c'hortoz fale'h an Anko
Ec'h in d'am gwele kloz ;

Eno, stard war ma c'halon,
Ar Groaz derv-mogedet,
Me a varvo hep tam aon,
Evel am o bevet !

Ha dirag Sant Per goude
Me a iel danken,
Pegwir Baradoz Doue
A zo vid ar beorien.

AR YEDET.

BREIZ HA KEUMRI

Trom (1) eo va c'halon, hag he hirvoud hir
Ha klav 'oun en eur sonjal barz an deiz
Pa oa unanet tud hon Bro ha Breiz,
Pa oa, er brezel, krenv hon c'hleze dir !

Allaz, diframmet eo brema hon gouen
Ha skarret ez eo gant an enebour,
Evel hon Broiou, rannel gant an dour,
Eo trist va c'halon gant eur glac'har ien.

Mez leun eo ive a levenez vraz
Pa welan 'sevel bugale vad Breiz,
Ha mibien Keumri, gant ar memez feiz,
O vond d'ar brezel vid o frankiz c'hoaz.

Hirio, dihonet eo spered hon gouen,
N'euz ken nerz awalc'h gant an enebour
Da laz ar spered ; ha ni dreuz an dour
N'euz vid va c'halon mui a c'hlac'har ien.

Mold, Keumri.

THOMAS GWEN JONES

(1) Douner. (Ar barz keumriad-ma, evel kalz all deuz o genvezioù, a oa mad hon brezonek).

ER GOUKOU

Me zou un en hag hanuet, ho (Di'ueh)
Rak me za hep blé d'ou kuellet — Koukou
A lar er memb sonnen berpet — Tokaplou

N'e don ket brañ a zigaskel — ho
Na me sonnen ne de ket guel — koukou
Mes d'ou kuellet me zo fidel — tokaplou

Ia hep blé é tan mé d'er Vro — ho
Get en amzer vrad ar un dro — koukou
Mes pe vou ré duem me kuito — tokaplou

Arriù e hrap, gouil sant Joseb — ho
Me za a dréo pe d'en ehep — koukou
Mar vé dein en amzer enep — tokaplou

Mes ne choman ket hir amzer — ho
Etre gouil lann ha gouil sant Per — koukou
E ve mal dein monet d'er ger — tokaplou

Hanni ne houl a ven e tan — ho
Enein pasan m'amzer vrasan — koukou
Na d'emenn e hein pe kuitan — tokaplou

N'em es na bro, na kar, na par — ho
Me zon desadet en arvar — koukou
Get un enik, er groahik doar — tokaplou

Laret e vé, hemb nahain tam — ho
Moé debrel en en-sé dein man — koukou
A kement-s', me zou divlam — tokaplou

Rak pe vefe guir en istoer — ho
D'alhet e mehe da ober — koukou
Haval er skoul hag er spalhoer — tokaplou

Pe ve paset amzer miz mé — ho
Me moeh krenet, lar ket mui gé — koukou
Hoalh em é kannet eit ur blé — tokaplou

Mes ben er blé, mar za en dro — ho
Me gannou hoah, arriù er Vro — koukou
Hag e larou eit kenavo — tokaplou

Dustoh ne dé ket braù me son — ho
Me ganno a greiz me halon — koukou
Rak hed-ha-hed e ma breton — tokaplou

Haval el onn, kannet hoah guel — ho
Inour berpet de Breiz-Izel — hun bro
Ha dehi, holl chomamb fidel — ar un dro.

Segltan.

GUILLERM ER BORN, (Estig Goeh Sar).

KAN BALE SOUDARDED LEMENIK

Eur iouc'hadenn am euz klevet
War c'horre hon bro benniget.

Araok ! Soudarded Breiz-Izel :
Setu embannet ar brezel !

Lemenik Veur a zo savet
Da bilat ar Gall milliget ;

En e zorn a zo eur c'hleze,
Eur c'hleze lem, brudet ha kre,

Kaledvoulc'h Braz, kleze Arzur,
Dic'houinet gand an Donkadur.

Hagan Tan-gwall, kroget breman,
A zuill Bro C'hall brein dirak-an.

Ar C'hallaoued a zo spountet
O weled eur Brenn ken brudet.

Sonerien Breiz, sonet hep nec'h :
Ar Vretoned a ia d'an Trec'h.

Eur iouc'hadenn am euz klevet :
Lemenik Veur en deuz trec'het.

TANGWALL.

Paëroniez "AR VRO"

An Aotrou 'N Arc'heskop DUBOURG. — An Aotrou Markiz ha
Kannad AN ESTOURBEILLON. — An Aotrou Kannad LAMY. —
An Aotrou Kannad HEMON. — An Aotrou Markiz FREDERIK A
GEROUARTZ. — An Aotrou Drouiz IAN AR FUSTEK, " AB
GWILLERM " — An Itron Enorus MOSHER. — An Itron Enorus
ANNA A GERVENOAEL. — An Dimezelled Enorus NATHALI ha
MAC'HARIT DE VOLZ-QUERHOËNT.

Moullerez ar Bobl, Stred ar Gar, Keraez.

Ar Bleiner : Lociz GOURLET.